

Jaarverslag 2023

Inleiding

Inhoudelijk draaiden we in 2023 een mooi jaar. We werkten actief mee aan klimaatbeleid van en voor onze leden, en pakten ook een reeks nieuwe initiatieven en uitdagingen aan. Als wegbereider voor innovatief klimaatbeleid blijven wij doorzetten, te midden van kwesties als wereldwijde hittegolven en toenemende netcongestieproblemen. Deze ontwikkelingen onderstrepen de onverminderde urgentie van ons werk.

2023 kenmerkte zich door waardevolle samenwerkingen met gemeenten, provincies, waterschap en andere belanghebbenden. Deze samenwerkingen droegen direct bij aan het realiseren van klimaatbeleid. Zo hebben pilots met onze Menukaart Hitte geleid tot een verbeterde versie die gemeenten praktische tools biedt om hittestress aan te pakken. Bovendien hebben we ons speelveld uitgebreid door het aangaan van drie Europese samenwerkingsprojecten, waarbij we in twee ervan de leidende rol op ons namen. Het thema zelflevering door gemeenten blijft een speerpunt en krijgt aanzienlijke interesse van onze doelgroep, waardoor we onze expertise op dit gebied hebben uitgebreid en weer kennis konden delen. Voortbouwend op ons werk met de Provincie Utrecht, die dit jaar een CO₂-prijs van € 875 per ton uitstoot vaststelde, onderzochten we verder hoe CO₂-beprijzing binnen de provincie (en daarbuiten) verder gebracht kan worden. Ook is er weer volop aan kennisdeling gedaan met goedbezochte webinars en onze maandelijkse nieuwsbrief. Dit is slechts een greep uit onze bereikte mijlpalen. We nodigen je van harte uit om het gehele jaarverslag te lezen voor een compleet beeld van onze resultaten.

Dit jaar mochten wij ook een nieuw bestuurslid verwelkomen, Mark Wit, wethouder in Rijswijk, die samen met diverse nieuwe leden (als gemeente Brummen en Horst aan de Maas) ons netwerk versterkt. Hun toevoeging brengt nieuwe energie en perspectieven die essentieel zijn voor onze voortdurende inzet.

In onze rol als wegbereider gaat ook veel aandacht uit naar het inspelen op actuele ontwikkelingen en het vooruit kijken naar de komende jaren. Daarop schakelen wij weer en is het een continu proces van positioneren ten opzichte van het werk dat onze collega-organisaties en samenwerkingspartners doen. In dat proces is het veel ingewikkelder geworden om fondsen te werven voor voorlopelijk werk dat nog niet is benoemd in (financierings)programma's vanuit onder andere het rijk. Er is weinig tot geen programmatisch geld beschikbaar, maar vooral projectmatig geld dat minder goed past bij de aard van ons werk. Daarnaast levert de 'gang naar Europa' wel positieve resultaten, echter dat zijn trajecten die aan de voorkant veel geld en inzet kosten en waarbij lopende het project de kosten voor de baten uitgaan. Deze omschakeling is een behoorlijke puzzel voor onze organisatie en dat vertaalt zich in een negatieve jaarrekening over 2023. Met dit resultaat hebben we tevens onze reserves verbruikt. Voor 2024 staat de uitdaging om hier meer balans in te vinden en te zorgen voor een positief resultaat, ook voor de komende jaren. Daarover gaan we samen met jullie leden het gesprek aan.

Voor ons ligt daarmee de taak om, mede via die gesprekken, het nut en de noodzaak van onze rol als wegbereider meer voor het voetlicht te brengen en daarmee ook weer financiële steun voor het werk te verkrijgen. Dit laatstgenoemde middels (geassocieerde) lidmaatschappen, langlopende subsidies en andere samenwerkingsverbanden.

Wij werken namelijk aan klimaatkwesties die vaak pas over vijf of tien jaar centraal zullen staan. Omdat deze vraagstukken aanvankelijk nog niet breed erkend worden, is financiering een uitdaging, zoals hierboven vermeld. Dus om ons werk voort te kunnen zetten, zijn leden essentieel. Wat ook belangrijk is om te vermelden, is dat een lidmaatschap aantoont dat je als overheid belang hecht aan effectief klimaatbeleid, waarvan zowel de samenleving als beleidsmakers bij alle decentrale overheden profiteren. Samen vormen we het verbond voor klimaatbeleid.

Stephan Brandligt

Voorzitter
Klimaatverbond Nederland

Petra Lettink

Directeur
Klimaatverbond Nederland

Gecombineerde jaarrekening 2023 Klimaatverbond Nederland

Onze thema's

En verder...

pagina 10

pagina 11

Thema

Hitteadaptatie

Hitte is hot

Het afgelopen jaar nam de aandacht voor hitteproblematiek toe. Dit was zichtbaar in zowel ons werk als in de media. Zo werden we vermeld in de NRC, de Volkskrant en HP/De Tijd. Alle media-aandacht geeft aan dat het belang van ons werk wordt gezien. Die groeiende belangstelling blijkt ook uit het toegenomen werk voor ons als hitteteam:

1. Zo groeide de Community of Practice (CoP) Hitte, de kennisgroep die we in samenwerking met Samen Klimaatbestendig organiseren, in een jaar tijd tot 61 leden (decentrale overheden). Het brede hittenetwerk bestaat inmiddels uit meer dan 450 mensen die werken bij ministeries, RIVM, hogescholen, universiteiten en meer.
2. Ook zijn we naast onze reguliere bijeenkomsten en webinars gestart met werk- en expertsessies. Met de hitte-community gaan we dieper in op de onderwerpen en vraagstukken die tijdens ons werk naar voren komen.
3. We focusten ons in opdracht van BZK en RVO en in samenwerking met TAUW en &Flux op een pilot voor de Menukaart Hitte. Met 10 gemeenten onderzochten we hoe deze Menukaart het best ingezet kan worden: zowel om een brede hitteaanpak te ontwikkelen als om vast te stellen welk type projecten een gemeente hittebestendiger kunnen maken. De inzichten uit de pilot droegen bij aan de [vernieuwde Menukaart Hitte](#).
4. We deden met Samen Klimaatbestendig een eerste verkenning naar klimaatrechtvaardigheid en adaptatie binnen gemeenten.
5. Tot slot verbreedden we onze scope door ons te richten op internationale partnerschappen. Met als doel: het hitteverhaal van Nederland delen, versterken en internationaal financieren vinden voor structurele hitteadaptatie-activiteiten in Nederland.

Thema

CO₂-beprijzing

Van theoretisch concept naar brede toepassing in de praktijk

We zijn gestart met het Europese project DeCarb-Pro, waar we als Klimaatverbond lead partner van zijn. In het partnerschap werken wij samen met 13 partners uit België, Duitsland, Frankrijk, Ierland en Luxemburg en de Nederlandse partners gemeente Amsterdam, de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en SKAO. Het uiteindelijke doel van het project is om de CO₂-uitstoot door publieke inkoop zoveel mogelijk te verminderen, door CO₂-beprijzing toe te passen in aanbestedingsprocessen. In 2023 hebben we het project zowel inhoudelijk als procesmatig in de steigers gezet en focusten we ons binnen het partnerschap op kennisuitwisseling over methoden voor CO₂-reductie in aanbestedingen.

Hoogtepunten in 2023:

- Met provincie Utrecht onderzochten we, na de invoering van een nieuwe CO₂-prijs in maatschappelijke kosten-batenanalyses, waar in de organisatie CO₂-beprijzing nog meer een plek kan krijgen.
- Met gemeente Veenendaal verkenden we met een brede groep betrokken ambtenaren de mogelijkheden voor CO₂-beprijzing.
- Met provincie Groningen zijn we begonnen aan het inzichtelijk maken van hun circulaire ambities. Dit dient voor de organisatie twee doelen: het wordt duidelijker wat dit inzicht betekent voor de dagelijkse praktijk én welke sturing nodig is om hier invulling aan te geven.

Daarnaast leverden we op verschillende congressen en conferenties inhoudelijke bijdragen, zoals bij het PIANOo-congres en op de Vakbeurs Openbare Ruimte.

The infographic for DeCarb-Pro is structured as follows:

- Header:** Interreg logo, Co-funded by the European Union logo, and North-West Europe.
- Project Title:** DeCarb-Pro
- Objective:** Reducing carbon emissions resulting from procurement by local authorities.
- Visuals:** An illustration of two people holding a large document with a checklist, set against a background of a green field and a blue sky with a sun. An 'Energy transition' icon is also present.
- Partnership:** 12 partners from BE, DE, FR, IE, NL Cooperating from 2023 - 2027.
- Funding:** EU funding €3.5 million | Total project budget €5.8 million.
- Goals:**
 - Engage & train 85+ authorities to apply CO₂ pricing
 - Develop strategies and action plans to promote CO₂ pricing in procurement
 - Procurement pilots in the infrastructure, construction, and energy sector
- Footer:** decarb-pro.nweurope.eu

Thema

Netcongestie lokaal aanpakken

Lokale energiesystemen (en zelflevering)

Met lokale zelflevering naar het energiesysteem van de toekomst

Met het energiecontract beschikken decentrale overheden over een belangrijke tool waarmee ze richting kunnen geven aan de transitie naar een duurzamer energiesysteem. Door via het energiecontract over te stappen op lokale zelflevering bevorderen overheden de lokale energieproductie, én gaan ze netcongestie tegen. Om dit te bereiken moeten echter diverse hobbels overwonnen worden. Denk aan praktische en juridische uitdagingen. In deze fase van lokale zelflevering focusten we daarom grotendeels op het wegnemen van deze hobbels via kennisdeling.

In dit kader namen we in 2023 deel aan diverse webinars en zijn meerdere publicaties over dit onderwerp tot stand gekomen. Verder peilden we met een mini-enquête de interesse voor het oprichten van een Community of Practice, een kennisgroep, gericht op lokale zelflevering. Daaruit concluderen we dat er veel behoefte is aan kennisdeling en praktische hulpmiddelen om een start te maken met zelflevering.

Er ligt een voorstel voor een samenwerking met Netbeheer Nederland om een expertpool te vormen. Deze pool dient om zowel netbeheerders als decentrale overheden te voorzien van de benodigde expertise om problemen tijdens de implementatie van lokale zelflevering op te lossen. Daarnaast gaven we voor decentrale overheden diverse presentaties over het energiebeheer van de eigen aansluitingen en lokale zelflevering.

Drie hoogtepunten van 2023:

- Een kennissessie over zelflevering Gelders Energie Akkoord
- [Een opiniestuk in Trouw](#) die belang van een flexibel, lokaal energiesysteem benadrukt
- Een inspiratiesessie over lokaal en groen inkopen door zelflevering, gefaciliteerd door Groendus

Thema

Naar een duurzame buurt

Buurtgestuurde verduurzaming van woningen

Participatietafel Energie

Met steun van de Participatietafel Energie van DuurzaamDoor hebben we in 2023 twee (onderzoeks)projecten afgerond. Het eerste onderzoek richtte zich op energie en armoede, in samenwerking met Expertisecentrum Sterk uit Armoede en LSA Bewoners. Het tweede project draaide om jongerenparticipatie, waarbij we samenwerkten met Klimaatverbond en Natuur en Milieu Overijssel om de stem van jongeren te versterken in gemeentelijk energiebeleid.

Biodiversiteit

Op het gebied van biodiversiteit zijn we verschillende activiteiten gestart. In 2023 zijn we aangesloten bij de Taskforce Natuurinclusief, die zich richt op de isolatieopgave en bescherming van gebouwgebonden soorten.

We gingen een partnerschap met NL Greenlabel aan. Daaruit voortvloeiend werkten we mee aan de cursus 'Ambassadeur leefbare stad'. Deze cursus gericht op onder andere ambtenaren leert de ambassadeurs alles wat nodig is om de stad leefbaar te houden in het licht van de klimaatcrisis.

Ook hebben we de eerste stappen gezet richting een Interreg-subsidie, samen met NL Greenlabel en Europese partners, waarbij de focus ligt op stedelijke vernieuwing en integratie met biodiversiteit.

Maatschappelijke Energiedienstenorganisatie

In de gemeente Wageningen verkenden we, met ondersteuning van onze partner de BouwHulpGroep, of we via een collectieve aanpak mensen in energiearmoede structureel kunnen helpen. In tegenstelling tot alleen pleisters plakken, ligt de focus op structureel de woningen beoordelen en ingrijpende maatregelen nemen.

Warmte

Een belangrijk resultaat rondom warmte is de opname van warmte-gemeenschappen in de warmtewet. De lobby hiervoor leidde Energie Samen waarvoor Klimaatverbond de informatie aanleverde.

Een tweede resultaat is de lancering van de Opgroeiverkenner. Een tool om de samenwerking tussen bewonersinitiatieven en gemeenten te bevorderen rondom een warmtetract. Deze tool ontwikkelden we samen met Energie Samen in opdracht van Stroomversnelling. Met de Opgroeiverkenner kunnen zowel de bewoners als de gemeente in beeld brengen wat de verwachtingen zijn én op welke onderdelen het verstandig is om goede afspraken te maken.

AT LAST

In oktober ging een delegatie van Klimaatverbond naar Modena, Italië. Daar trapten we officieel het Europese project AT LAST af, samen met onze partnerorganisaties uit België, Zweden, Italië en Spanje. Het doel van dit 2,5 jaar durende programma is gemeenten in Europa te ondersteunen bij de versnelling en opschaling van duurzaamheid in buurten aan de hand van wijkuitvoeringsplannen (WUP). In 2023 begonnen we met de selectie van pilotgemeenten. AT LAST wordt medegefinancierd door de Europese Unie.

Co-funded by
the European Union

Energiebesparingscampagnes

De potentie van energiebesparing is enorm en een van de belangrijkste oplossingen voor het klimaatprobleem. Energiebesparing is bovendien niet alleen relevant in het stookseizoen, maar tegenwoordig ook in de zomer. Daarom organiseren we nu jaarlijks twee energiebesparingscampagnes: het welbekende Warmetruiendag en de zomerse tegenhanger Shirtjesdag.

Warmetruiendag

Door de energiecrisis werd de boodschap van Warmetruiendag – de kachel een graad lager zetten bespaart 6% energie en CO₂ – in 2023 extra gevoelig. Velen moesten uit kostenbesparing al minder stoken. Afgelopen jaar gaven we de campagne daarom nog meer diepgang door interviews met mensen die energiebesparing vanuit diverse perspectieven belichten, zoals ervaringen met energie & armoede en het betrekken van multiculturele gemeenschappen bij de energietransitie. Mede dankzij subsidie van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat werd de campagne een succes, met een deelname van 271.300 mensen.

Shirtjesdag

In 2023 introduceerden we Shirtjesdag, de zomerse tegenhanger van Warmetruiendag. Deze campagne richt zich op het verminderen van energieverbruik in de zomer, het gesprek aangaan over werkomstandigheden en (te warme) kledingnormen en samen op zoekgaan naar leuke, duurzame manieren om koel te blijven. De campagne sluit goed aan bij de thema's energiebesparing en hitte waar Klimaatverbond aan werkt. De campagne begon vorig jaar kleinschalig. Vlak daarna is er financiering gekomen voor de volgende Shirtjesdag, 20 juni 2024, via Climate Pact, een Europees samenwerkingsverband waar Klimaatverbond de rol van Country Coördinator heeft.

The logo for 'Warmetruiendag' features the text in a red, cursive font with a white outline and a soft red glow effect.The logo for 'Shirtjesdag' features the text in a blue, cursive font with a white outline and a soft blue glow effect.

Communicatie

Communicatie is een belangrijk middel voor Klimaatverbond. We gebruiken het om overheden te informeren over het werk van ons en onze partners aan vooruitstrevend klimaatbeleid. Het doel reikt zodoende verder dan alleen een gezicht geven aan onze organisatie. We streven ernaar dat overheden lokaal sterk klimaatbeleid voeren voor mitigatie en adaptatie en daarvoor is het belangrijk om alle bestaande kennis en ervaringen te delen. Door op deze wijze te verbinden, ondersteunen we de overheden in hun aanpak van klimaatuitdagingen en het verbeteren van de leefbaarheid.

Uitdagingen zijn er ook. Het afgelopen jaar hebben we opgemerkt dat sommige leden niet volledig op de hoogte waren van onze organisatie en de inspanningen die we leveren. Dit heeft helaas in een enkel geval geleid tot het beëindigen van lidmaatschappen, wat indirect onze financiering voor projecten beïnvloedt. We erkennen dat er een kans ligt in het vernieuwen en versterken van onze naamsbekendheid en onze positie in het veld. Hoewel we in 2023 al verbeteringen hebben doorgevoerd aan onze website en nieuwsbrief, zijn we in 2024 vastberaden om nog verder te gaan in het versterken van onze positionering.

Nieuwsbrief

Onze nieuwsbrief is een goed middel om de doelgroep (leden en niet-leden) op de hoogte te brengen van onze werkzaamheden, interessante webinars en enquêtes. Onze inspanningen:

- 11 keer een maandelijkse nieuwsbrief, per keer verstuurd naar meer dan 4.000 contacten, met updates over:
 - Toekomstige webinars, inspiratiesessies en onze deelname aan evenementen.
 - Voortgang binnen onze thema's en projecten.
 - Recent gepubliceerde artikelen.
 - Inzichten en opinies van ons team.
 - Berichtgeving in de media.
 - Belangrijke updates van onze partners.
- 6 thematische nieuwsbrieven, met een focus op onder andere Woon- en Leefomgeving en aankondigingen van webinars.

Wil je maandelijks updates ontvangen over klimaatbeleid voor (de)centrale overheden?

Schrijf je in voor onze nieuwsbrief.

Website en social media

Social media (met name LinkedIn en Twitter) zijn voor ons belangrijke kanalen om onze doelgroep te bereiken, op de hoogte te brengen van ons werk en om ze te activeren. We delen via deze weg relevante publicaties, updates over onze werkzaamheden, aankomende webinars, en meer. Het wakkert veel interactie aan en het aantal volgers groeit wekelijks.

- Binnen een jaar tijd trok onze website meer dan 23.000 bezoekers, een stijging van 9 procent (2000 bezoekers) vergeleken met het voorgaande jaar.
- Op LinkedIn, ons leidende sociale mediakanaal, hebben we 1832 volgers.
- Op X (voorheen Twitter) volgen 13.232 mensen ons, op Facebook 615, en op YouTube 36.

Klimaatverbond in de media

Hitte

De Volkskrant – 18 juli 2023

[Hete zomers maken airco ongekend populair: een vloek en een zegen](#)

De Volkskrant – 15 juni 2023

[Zwarte kleding is oké, maar ga niet koud douchen voor het slapengaan – lees onze ultieme gids om koel te blijven tijdens de hitte](#)

De Volkskrant – 6 juni 2023

[Klimaatverbond: Nederland niet goed voorbereid op hittegolf met code rood](#)

De Volkskrant – 6 juni 2023

[CBS telt honderden doden meer in recordmaand juni, hitteplan werd niet in werking gesteld](#)

Delta nieuws - mei 2023

[Vijf vragen aan Madeleen Helmer: 'Combineer de hitte-aanpak met andere maatschappelijke opgaven'](#)

RTL Nieuws – 11 mei 2023

[Historische hittegolf in Zuidoost-Azië: opwarming en droogte versterken elkaar](#)

NRC – 8 oktober 2023

[Nederland is slecht voorbereid op extreem weer: 'Arme en eenzame mensen zonder airco lopen het meeste risico'](#)

NPO Radio 1 – 6 juni 2023

[Klimaatverbond: Nederland moet zich klaarmaken voor hittegolven](#)

Koelte

FD – 20 juli 2023

[Veel huizen zijn niet koel te krijgen. Allemaal aan de airco?](#)

Trouw – 10 augustus 2023

[Opiniestuk van Jan Engels met een oproep aan lokale overheden om ook rekening te houden met de vraag naar koelte bij bewoners](#)

Netcongestie lokaal oppakken

Trouw – 2 juni 2023

[Een flexibel lokaal energiesysteem is goud waard](#)

Binnenlandsbestuur – 31 januari 2023

['Gebruik je energiecontract voor de lokale energietransitie'](#)

Energiebesparingscampagne

Arnhemse koerier – 14 juni 2023

[Warmtruiendag krijgt zomerse tegenhanger](#)

Jeugdjournaal – 10 februari 2023

[Kinderen vieren Warmtruiendag: 'Ik heb heel veel laagjes aan'](#)

Nu.nl - 10 februari 2023

[Warmtruiendag is populairder dan ooit nu we massaal minder stoken](#)

RTV Drenthe – 10 februari 2023

[Wol is de originele warmhouder op Warmtruiendag](#)

Margriet – 8 februari 2023

[Van omgekeerd planken tot Warmtruiendag](#)

Margriet – 10 februari 2023

[5x zo blijf je warm zonder kachel of verwarming](#)

Duurzaam Gebouwd
Het integrale platform

ds de Stentor

Binnenlands
Bestuur

Gemeente.nu

RTV
Utrecht

rtl
nieuws

de Gelderlander

nrc

deVolkskrant

Trouw

NOS

NOS Jeugdjournaal

BouwhulpGroep

one
w rld

eo

Rob T

Jaarverslag 2023
Klimaatverbond Nederland

Mei 2024

Klimaatverbond
Nederland